

ÚVODNÍK

Poutník a cesta patří nerozlučně k sobě. Procházejíc cestou vinoucí se do kraje a ztrácející se někde na obzoru, má možnost pozorný poutník zhlédnout nová zákoutí, nové přírodní scenérie, obdivovat i jiné krásy, pohlédnout z návrší do dálky, do otevírajícího se a měnícího prostoru.

Jak ten prostor působí na nás, a jak my na něj? Jak ho zabydlíme, byť jen dočasně? Nic nelze uměle oddělovat, vše souvisí spolu. Jsme součástí toho, co pozorujeme. Cesta vede odněkud někam, láká, nabádá nebo také nutí k projití, takže chce to vykročit a ne zůstat stát někde uprostřed, nostalgicky se ohlížet do minulosti. Čas plyne, ten se nezastaví, přichází nová doba a je potřeba adekvátně zareagovat na její potřeby. Nic nám nepomůže nad ní hořekovat.

Každá doba má své možnosti, přednosti i úskalí. Nelze prohlásit, že vše už bylo objeveno, prozkoumáno, dokončeno, zmapováno. Hledejme, objevujme, poznávejme a upozorňujme na to všechno podstatné a nově vyhlížející zejména ty, kteří ještě nedokáží vše plně vnímat sami. To by nás mohlo naplňovat radostí i hrdostí. Je potřeba tvořit a ne překážet či svádět na scestí. Chceme-li předávat pravdivé poznání dalším generacím, učme se pomáhat ostatním, i těm nováčkům na cestě, kteří zatím ještě tápou. Přestaňme se uzavírat v jednu stříženou šablonu, zkusme poodejít od jen a jen svého písečku, zkoušejme proklamované teze uvádět v život. To je také naše cesta.

Stůjme si za nalezenou pravdou a získejme si respekt okolí. Zapomeňme na stádnost předchozího času, prodlévání v ústraní, a zapojme se do občanské společnosti.

Josef Hepp

DÍKŮVZDÁNÍ

JARMILA PLOTĚNÁ

AŽ ZVON NOCI K RÁNU ODEZNÍ,
UPŘEDU SI VERŠ A BUDU ZPÍVAT PÍSEŇ ÚSVITU:
HELIOS – SLUNCE STOUPÁ DO SLÁVY
A ZÁŘÍ NA BLANKYTU,
JE TU NOVÝ DEN.

ODPLYNE SVÍTÁNÍ I NOČNÍ TMAVOBRÁNA,
ÚLOMKY VŠECH TVÝCH CHVIL POMINOU V PROPADLIŠTI,
VŠAK ZŮSTÁVEJ NA STRÁŽI NADĚJE
A VÍTEJ VŠECHNA RÁNA,
DAR CHVÍLE PŘÍTOMNÉ I CHVÍLE PŘÍŠTÍ.

Posmrtný život

ve světle náboženství a vědy

Zoroastrismus (mazdaismus)

Dualismus chápaný jako boj mezi silou dobra a zla typický pro zoroastrismus se později v západních náboženstvích změnil na bitvu mezi Bohem a Satanem. Tato představa spolu s vírou ve všeobecné tělesné vzkříšení lidstva „na konci věku“ jsou dodnes charakteristická pro náboženství více dogmaticky chápaná než osobně prožitá, ať již náleží ke kterékoli tradici.

K barvitým představám zoroastrismu patří most činvat – „Most Soudce“ nebo „Oddělovače“, jenž se klene nad peklem, po němž dle posvátných spisů Gáthů, přejdou duše spravedlivých do ráje „Domu písně“, kde spatří svého tvůrce. Hříšníci však z mostu činvat padají do pekla, to však není věčné; trvá pouze do posledního rozsudku na konci světa. Dle textu Avesty (3. nebo 4. stol. n. l.) se duši zjevuje svědomí v podobě krásné nebo ošklivé bytosti a vede s ní rozhovor.

Judaismus

Století trvajících cestu židovské eschatologie lze možná nejlépe charakterizovat jako příběh, který začal v naprosté beznaději a postupně se změnil nejen v naději na přežití, ale i na nehynoucí slávu. Ranou judaistickou vírou v posmrtný život charakterizovala deziluze, která mohla být důsledkem opakovaného zotročování Židů.

V hebrejské bibli nenacházíme žádnou zmínku o individuálním soudu po smrti. To co z člověka zbude, sestoupí do ponurého místa šeolu. Ačkoli se zde hovoří o zahradě Eden a Gehenně, nejde zde o posmrtné příbytky pro spravedlivé a nespravedlivé. Teprve daleko později se objevují zmínky o šeolu jako místu odplaty.

Postupnými změnami se původní deziluze židovských textů změnila v naději na příchod spasitele – Mesiáše. Avšak velmi podrobné líčení posmrtného života obsahuje apokryfní literatura (1. Enoch, 2. Enoch a nekanonické spisy, např. Převzetí Mojžíšovo).

Podle židovské moudrosti je jméno spravedlivých věčné a někteří učitelé hovoří o nesmrtnosti duše zbožných. Farizejští učenci přijali myšlenku zmrtvýchvstání jako celkovou obnovu člověka „na konci času“. Saduceové tuto představu odmítali, neboť pro ni nenalezli výslovnou oporu v Písmu. V současném judaismu (a to i ortodoxním) hraje učení o vzkříšení i Mesiáši okrajovou roli a je chápáno v abstraktním smyslu.

Život za hranicí smrti býval rabíny označován jako „svět, který má přijít“, na rozdíl od světa vezdejšího. Avšak již za života prožívali židovští mystici proniknutí do světa věčnosti. K mystickým naukám kabaly a chasidismu též náleží učení o převtělování a posmrtných stavech duše.

Křesťanství

Křesťanská teologie považuje smrt za největší událost v dějinách spásy, a to jak v osobním rozměru individuální smrti, tak v dějinném rozměru vykupitelského činu Ježíše Krista. Z tohoto hlediska se vymezuje smrt ve třech základních rovinách – v rovině přirozené smrti člověka, v rovině odplaty za hřích a v rovině povolání k věčnému životu.

V biologické smrti, jež je teologicky popsána jako oddělení duše od těla, vstupuje člověk do těsné blízkosti Boha. Její zdůvodnění prvotním hříchem je komplementární k naději, jež poskytla Ježíšova smrt. Jako jediné provinění skrze Adama přineslo odsouzení všem, tak i jediný čin spravedlnosti skrze Krista přinesl všem ospravedlnění a život.

Smrt je chápána jako změna jedné formy ve druhou při zachování nesmrtnosti duše a očekávaném vzkříšení těla. Opětovné spojení duše a těla při druhém Kristově příchodu (parúsie) definitivně otevírá věčnost, jejíž charakter určí poslední soud. Do té doby jsou duše ve stavu blaženosti v nebi, ve stavu separace od spravedlivých v pekle, nebo dle představ katolických křesťanů, ve stavu očistce.

Pravoslavné učení o očistci neuznává, protestantismus je odmítá jako nebiblickou představu. Mysticky orientované křesťanství odlišuje představu ráje od představy nebe, přičemž ráj chápe jako výchozí stav a nebe jako cílový. Novější teologické interpretace opouštějí prostorovost původní běžné představy nebe jako sféry Boha, protikladné zemi sféře člověka a peklu sféře ďábla. Posmrtný život chápou spíše jako stav duše.

Islám

Posmrtný život patří mezi nejvýznamnější témata Koránu a muslimských tradic. Posmrtný život se chápe jako přípravný stupeň pro život nadcházející. Ten má podobu mezisvěta (arab., per. barzach), kde se duše proměňuje a dostává nehmotné tělo, které nese stopy individuální podoby člověka a znaky dokládající jeho chování během uplynulého života, např. rány utržené v boji za víru. Vzkříšení nastává okamžitě po smrti těla. Tento proces se nazývá „malé vzkříšení“ a představuje počátek postupného vývoje

duše v nemateriálním těle až do vyspělosti ke „vzkříšení velkému“. Proces bude dovršen v okamžiku posledního soudu.

Mezitím duše sídlí v hrobě, který je chápán jako jedna ze zahrad ráje, nebo naopak jedna z jam pekla. Aby byl muslimský systém odplaty srozumitelný, islám odvozuje příjemné zážitky ráje z představ a tužeb obyvatel arabské pouště (stinné zahrady plné ovoce, zurčící vody a krásných žen) a tresty svého pekla z jejich obav.

V islámské věrouce i literatuře jsou symbolem smrti „bílá křídla“ anděla Azrá íla. Bílá je v islámu barvou smutku.

Miloš Mikota:

UNITÁŘSTVÍ VE SVĚTĚ

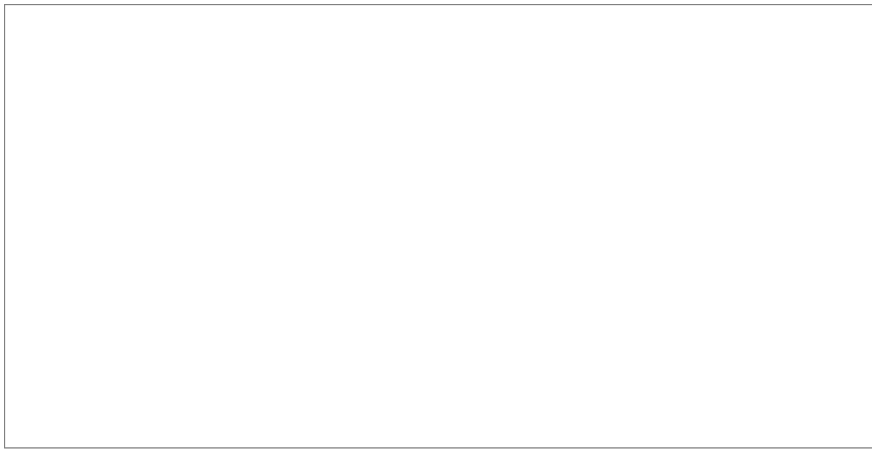
Pokud jsem psal o unitářství, měl jsem na mysli unitářství české, unitářství, kterému dali základ bratři dr. Čapek a dr. Hašpl. Vždy jsem zdůrazňoval, že unitářství je náboženstvím tvůrčím a nedogmatickým. Unitáři se řídí tvůrčími principy, které přispívají k rozvíjení harmonické osobnosti.

Postupem doby přicházeli mezi nás hosté nebo i duchovní a kazatelé z USA, z Anglie, dokonce i z Austrálie. Pozorní posluchači si zajisté všimli určitých rozdílů mezi přednášejícími. Mnozí z nás dostáváme přátelské dopisy od unitářů z různých částí světa a nelze si nevšimnout, že unitářství ve světě má různé odstíny a klade důraz na odlišné věci.

Před časem jsem si vystříhl z časopisu World grafické znázornění různých unitářských důrazů na základě průzkumu, kterého se zúčastnilo 8.000 amerických unitářů.

Výsledky uvedené v procentech byly následující:

- 46,1% dotázaných se hlásilo k humanistickému zaměření,
- 19,0% se zaměřovalo na přírodní filozofie,
- 13,0% se přihlásilo k teistické ideologii,
- 9,5% vyznávalo křesťanské zaměření,
- 6,7% se přiklánělo k mystickému zaměření a
- 5,7% nebylo nijak vyhraněno.

V témže časopisu se jeho redaktor David Reich zabývá problémem rasové diskriminace v USA. Zdůrazňuje, že je třeba tento problém zkoumat a postupně se ho zbavovat. A to bez ohledu na to, jakou unitářskou ideologii vyznáváme.

Bohudíky české unitářství nezaznamenalo tolik filozoficko-náboženských rozdílů jako americké, avšak vliv bohaté náboženské literatury za dobu od zakladatelských počátků natolik vzrostl, že se již objevují i v našem tisku a ve veřejných projevech.

O to víc mne potěšil dopis bratra Nejezchleba, ve kterém kladně hodnotil unitářství a zdůraznil: „Do svých 54 let jsem nenašel žádné jiné hnutí nebo církev, která by byla tak snášenlivá, láskyplná a ušlechtilá ve svých cílech a snaženích.“

V minulosti jeden anglický unitář – dr. Schroeder, uvedl ve svém článku o unitářství nástin desatera, ve kterém vynechal jeden bod, aby si každý mohl doplnit to, co si myslí, že tam ještě chybí. Dnes bych chtěl toto desatero doplnit následujícím bodem:

„Buďme snášenliví jeden k druhému, jak ve svých rodinách, tak i ve svých obcích a v NSČU, ale i k těm, kteří nesdílejí stejné náboženské názory s námi.“

Milí čtenáři,

naše unitářská knihovna na vás trpělivě čeká, až ji navštívíte, otevřete skříň a vyhledáte si z její pokladnice právě tu nejhezčí a nejzajímavější knihu, která potěší vaši duši a zanechá v ní krásné vzpomínky.

Máme tu knihy všech žánrů: duchovní, historické, životopisné, cestopisné atd., a na některé z nich bychom vás chtěli upozornit.

Z oblasti jógy jsou to knihy Krišnamurtiho, Šivanandy, B. Sacharova, Ed. Tomáše, Kv. Minaříka, K. Weinfurtera, Vivekanandy...

Z oblasti historické a životopisné zde máme romány ze života Ježíše a jeho apoštolů, o Buddhovi, Mojžíšovi, o mytologii starověku, o Tibetu, Indii... Zvlášť upozorňujeme na „Tajnosti indické“ a „Tajnosti egyptské“ od Paula Bruntona.

Velké zdroje vědomostí z duchovního světa naleznete v brožurkách bratra rev. M. Mikoty s takovými tématy jako „Ježíš známý a neznámý“, „Kázání na hoře a Bhagavadgíta“, „Vnitřní síly člověka“, „Západní a východní mystika“ aj.

Vaší pozornosti také doporučujeme:

J. Bergier, L. Pauwels: „**Jitro kouzelníků**“,

Ctibor Bezděk: „**Záhady nemoci a smrti (Etikoterapie)**“,

Rudolf Steiner: „**Záznamy z Akáši**“,

Břetislav Kafka: „**Svítání v duši**“,

Zenon Kosidowski: „**Čo rozprávali evanjelisti**“, „**Čo rozprávali proroci**“,

Raymond Moody: „**Život po životě**“,

Lobsang Rampa: „**Třetí oko**“,

Stefan Zweig: „**Léčení duchem**“ (Mesmer, Bakerová, Freud),

Romain Rolland: „**Mystický život Indie**“,

Friedrich Nietzsche: „**Tak pravil Zarathustra**“,

Vladimír Hoppe: „**Přirozené a duchovní základy světa**“,

Camille Flammarion: „**Tajemství smrti**“.

a mnoho a mnoho dalších, jež si můžete vyhledat v našem seznamu, který budeme doplňovat o další nové přírůstky, a který pak bude obnášet kolem 550 knih, mimo beletrii a cestopisy a knihovnu Československé obce legionářské, kde jsou legionářské romány i historické dokumenty z první i druhé světové války a odboje.

Doufáme, že tento článek zaujal vaši pozornost, a že se budeme moci těšit na vaši návštěvu v naší unitářské knihovně.

Vaši knihovníci

Vlasta Šlachtová

a Vladimír Ventruba

Prosil jsem Boha o sílu, abych něčeho dosáhl.

Učinil mne slabým, abych se mohl učit skromně poslouchat.

Prosil jsem o zdraví, abych mohl konat velké věci.

Dostal jsem nemoc, abych mohl dělat něco lepšího.

Prosil jsem o bohatství, abych mohl být šťastný.

Dostal jsem chudobu, abych mohl být moudrý.

Prosil jsem o moc, aby mě mohli lidé chválit.

Dostal jsem slabost, abych mohl cítit, že potřebuji Boha.

Prosil jsem o všechno, co by mi dávalo radost ze života.

Nedostal jsem nic z toho, oč jsem prosil - ale všechno, v co jsem doufal.

Téměř navzdory mně samotnému byly mé modlitby vyslyšeny.

Jsem člověk, kterému se dostalo nejvíce požehnání ze všech lidí.

Roy Campanella

Bohumil Houser:

Modlitba na Chrámové hoře

(7. dubna 2002)

**Sestupte andělé z vysokých sfér,
navraťte pokoj a mír do Jerusaléma,**

**pošlete opět Mojžíše na tuto zem,
prosadte vládu Božího jména!**

**Vždyť matky a sestry Izraele
oplakávají své mrtvé stejně vřele,
jako jejich islámští sousedé.
Násilí však mír nepřivede!**

**Sestupte izraelští proroci
mezi svůj lid tak těžce zkoušený,
navraťte svým bratřím svou mocí,
cestu míru, lásky a naděje!**

**Vždyť vaše zem je pro všechny,
je to zahrada Jahveho i Alláhova.
Vaše řeč je oběma stranám blízká,
proto hlásejte mír a svatá slova!**

**Zastavte teror na civily,
zastavte veškeré násilí,
vždyť váš společný Bůh vše vidí,
bude vás přísně soudit za chvíli.**

**Bude to v pravdě hrozný soud,
neb jste mu věrnost a poslušnost slíbili.
„Nezabiješ“, je vytesáno ve skále,
za to se generace modlily.**

**Andělé brzo na trouby zatroubí,
armády pohnou se jak mravenci k medu,
ze všech stran bude slyšet jen nářek,
i smích těch – co dělají náповědu.**

**Zastavte násilí pro všechny časy,
neb Jahve i Alláh je stejně trestá,
Já Jsem pomsta i trestající,
znám celou karmu – pravdu světa.**

**Já jsem život a pravda,
Já soudím neomylně přísně vše,
neomylným Jsem, přísně trestajícím,
dokud rušení Zákona nepomine!**

**I když jste lidem mým vyvoleným,
jen potud – pokud plníte Zákon můj,
potud budete národem vyvoleným.
K plnění Zákona „služ a miluj“!**

**Já jsem Bůh strašný a trestající
pro všechny křivdy a zlé činy,
jen vzpomeňte na porážku faraóna,
na slávu Mojžíše – hrdiny!**

**Mojžíš stál sám proti přesile,
proti světové mocnosti egyptské.
Já Jsem byl na straně utlačených,
zázrakem změnil dějiny lidské!**

Bohumil Houser, dr. h. c.:

VESAK 2002

BUDDHA, HISTORICKÁ OSOBNOST A LEGENDA

Proč ožívujeme jeho jméno a myšlenky? Dnes na počátku 21. století, více nežli 2 500 let po jeho smrti? Místo své odpovědi, použiji výroky slavných moderních vědců, psychologů, filozofů, světců a státníků, jak byly publikovány v knize Great personalities of Buddhism, vydané Dhammanandem Therem v Kuala Lumpur, Malaysia.

Tak Albert Einstein prohlásil: „Jestliže existuje nějaké náboženství, které lze souměřit s moderními vědeckými požadavky, pak je to buddhismus... Náboženství budoucnosti bude kosmické náboženství. Překročí osobního boha a vystříhá se dogmat a teologie, zahrnujíc v sobě oblast přírodní, tak i duchovní, bude založeno na religiózním cítění, vyrůstajícím ze zkušeností, objímajícím všechny věci, přírodní i duchovní jako smysluplnou jednotu. Buddhismus odpovídá tomuto popisu.“

Robert Oppenheimer: „Když se například ptáme, zda místo elektronů zůstává, musíme odpovědět – nikoliv. Když se ptáme, zda se místo elektronů mění s časem, musíme říci – nikoliv. Když se ptáme, zda je elektron v klidu, musíme říci – nikoliv. Když se ptáme, zda je elektron v pohybu, musíme říci – nikoliv. Obdobnou odpověď dal Buddha, když byl dotazován na podmínky lidského já po smrti – to však věru nejsou odpovědi běžné pro tradici evropské vědy sedmnáctého a osmnáctého století.“

Profesor C. G. Jung: „Jako ten, kdo studuje srovnávací náboženství, jsem přesvědčen, že buddhismus je to nejdokonalejší, co svět kdy poznal. Buddhova filozofie, jeho teorie vývoje a karmického zákona jsou zdaleka nadřazeny každé jiné víře.“

Bertrand Russel: „Filozofické pojmy jsou produktem dvou faktorů: jedním jsou zděděné pojmy náboženské a etické, druhými jsou ty, jež nazýváme vědecké. Z tohoto hlediska

nazíráno, je buddhismus kombinací jak spekulativní, tak vědecké filozofie. Obhájí vědeckou metodu a dovádí ji k závěru, který nutno nazvat racionalistickým. Lze v ní nalézt odpovědi na takové významné otázky, jako: - co je duch a hmota - co z nich má větší význam - pohybuje se vesmír k nějakému cíli - jaké je postavení člověka - jaké žití je ušlechtilé? Buddhismus začíná tam, kde věda už nemůže působit pro omezenost svých fyzických nástrojů. Buddhismus využívá vymoženosti myslí.

Mahátmá Gandhi: „Buddhismus je prvořadě náboženstvím mas. Nezoufám. Ani na okamžik nemyslím, že buddhismus byl vypuzen z Indie. Každou podstatnou charakteristiku buddhismu vidím v Indii převedenou ve skutek daleko více než třeba v Číně, na Cejlonu či Japonsku, kde výslovně vyznávají buddhismus. Jsem hrdý, že mohu říci, že my v Indii jsme převedli buddhismus ve skutek daleko více a daleko lépe než jiní. Je nemožné vypudit Buddhu. Nemůžete ho připravit o jeho zrození v Indii. Ve vlastním životě si vytvořil nepomíjející jméno. Žije dnes v životech milionů lidských bytostí. Nechť si každý vezme co nejvíce může z poselství milosti a zbožnosti, které Buddha přišel roznášet. Musíme přeložit toto poselství do našich vlastních životů. Jsme schopni vzdát naši poctu velkému mistru a učiteli lidstva? Myšlení, které Buddha daroval před 2 500 lety nikdy nezajde.“

Profesor S. Radhakrišnan píše v „Indické filozofii“: „Není pochyby, že systém raného buddhismu je jedním z nejoriginálnějších systémů, jaké podávají dějiny filozofie. Ve svých základních myšlenkách a podstatném duchu se pozoruhodně přibližuje pokročilému vědeckému myšlení devatenáctého století. Moderní pesimistické filozofie německé, jako je Schopenhauerova a Hartmannova, jsou toliko opravené verze starého buddhismu. Někdy se tvrdilo, že jsou trochu více než vulgarizovaný buddhismus. Pokud se týče dynamické koncepce skutečnosti, je buddhismus skvělým prorockým tvořivého vývoje Bergsonova. Raný buddhismus podává nárys filozofie, která vyhovuje praktickým potřebám dnešní doby, a která pomáhá smířit spor mezi vírou a vědou.“

Džavaharlal Nehru: „Buddha byl něčím více než jsou všechny doktríny a dogmata a jeho věčné poselství vzrušovalo lidstvo po všechny věky. Snad v žádných dobách uplynulých dějin nebylo jeho poselství míru tak žádoucí pro trpící a zneklidněné lidstvo, jako je tomu dnes.“

A závěrem ještě jeden citát z oblasti ruského jazyka převzatý od M. Roye – Istorija indijskoj filozofii, svazek 1, 32: „Buddha, jenž je ztělesněním a symbolem štěstí, soucitu a vlídnosti, uviděl, že ve světě je více utrpení než štěstí. Avšak část lidí je opita lživými náboženskými obřady. Mrtvá pustota náboženských obřadů pohlcuje všechny šťávy života. Dým obětníků zahaluje nebe Indie, pokryté temnými mraky. A tu Buddha prohlásil: Já jsem útočiště bezbranných, vůdce zbloudivších; pro mne není vysokého ani nízkého; ani kasty ani rasy. Důkazy jsou mou zbraní – víra v předsudky mým nepřítelem. Vědy jsou lež a bohové jsou fantazie vznícených hlav. Ty člověče nepřejímej má slova za pravdu, jenom to, jenom to, co ty sám poznáš, jenom to, co ty sám uslyšíš, jenom to, co ty sám vyzkoušíš jako pravdivé, jenom to je pravda. Odhalil jsem pouze nevýznamnou část pravdy, ve světě je jich ještě přemnoho skryto. To nejsou slova náboženského proroka, ale

slova filozofa a vědce. Metoda Buddhova myšlení byla dialektická. Byl prvním dialektikem na světě... Právě Buddha prvý řekl: V tomto světě není nic trvale existujícího, je toliko vznikající... Život představuje nepřetržitý tok vznikání a zanikání. Plamen kahanu se zdá být neměnným, ale v každém okamžiku se tento plamen proměňuje v jiný, není jedním a týmž. Co se rodí, nemůže nezemřít. Co má začátek, má i konec.

Při studiu Buddhova života a osobnosti si musíme uvědomit v jaké době žil a poznat alespoň zběžně celé jeho historické pozadí. Přejít od Upanišad k ranému buddhismu byl procesem zrání doby, nejenom uzrávání myšlenek v Buddhových meditacích. Doba, do které se Buddha narodil, byla charakterizována spoustou protichůdných teorií a domněnek, které jedni přijímali a druzí popírali, a které se měnily s lidmi a odrážely individuální charakter, přání a emoce svých autorů. Diskutovalo se o konečnosti nebo nekonečnosti, nebo o žádné, nebo o obou, o světě a subjektu, o rozdílu mezi pravdou a zdáním, o trvání duše po smrti a o svobodě vůle. Někteří myslitelé ztotožňovali mysl a duši, jiní je odlišovali. Někteří uznávali svrchovanost boží, druzí svrchovanost člověka. Někteří se zabývali tím, že pracně stavěli metafyzické teorie, a jiní se zaměstnávali tím, že je zase bořili. Byli tu samanové čili asketi, kteří nepatřili k brahmánské obci; ti kteří hledali mír duše v odříkání se světa; ti kteří se umrtvovali, odpírajíce přijímat potravu po dlouhou dobu; ti kteří pěstovali spirituální abstrakci; dialektikové; polemikové; materialisté; skeptikové. Bujná fantazie těch, kteří byli nakloněni metafyzice, si zahrávala s časem, prostorem a věčností, a vulgarizovala šlechtné umění filozofické. Velké pravdy byly ukrývány v mlze metafyziky. Právě ti, kteří nevidí pravdu, se vydávají na cestu smyšlenek. Buddha byl ohromen halasným entuziasmem, různými systémy, úpadkem i hojností víry a čerpal z toho své vlastní ponaučení o marnosti metafyzického myšlení. Spása duše nezávisí na nicotných rozdílech metafyzických nápadů nebo na zvyku stálého se dotazování se nebo rozumové vytříbenosti. Nerozhodnost myšlení, které nekladlo požadavky na lidský intelekt, byla na újmu etickým zájmům. Anarchie v myšlení vedla k anarchii v mravech. Proto Buddha asi volil učení, které je v podstatě psychologíí a etikou, stejně jako logikou, ale nikoliv metafyzikou. Kruté obřady, které doprovázely bohoslužbu, otřásaly Buddhovým svědomím. Mnoho škod bylo způsobeno mravní povaze člověka právě pověřivou vírou v bohy. Mnoho dobrých lidí koná ďábelské dílo ve víře, že má k tomu božský souhlas. Je nemožné vyčíslit množství zla a utrpení, které vzniklo v dějinách lidstva ze špatného výkladu a záměn mravnosti a náboženství. Buddha proto cítil, že by snad pro svět bylo lepší vítězství přírodního zákona nad supernaturalismem. Tím, že hlásal, že každý člověk může dojít spasení sám, bez prostřednictví kněží, a aniž by měl přízeň bohů, snažil se zvýšit úctu k lidské přirozenosti a pozdvihnout mravnost.

Rozhovor Buddhy s asketou se zmiňuje o dvaadvaceti metodách sebeumrtvování pokud se týká potravy a třinácti metodách pokud se týká oblékání. Krása sebezapření byla zatemněna barbarstvím pověr.

Lalitavistarah popisuje stav Indie v době Buddhově těmito slovy: „Hloupí lidé, kteří se snaží očistit své osoby různými způsoby sebekázně a pokání, a vštěpují jiným totéž. Mnozí z nich nedovedou vysvětlit své mantry; někteří olizují své ruce; někteří jsou špinaví; někteří nemají mantry; někteří putují za různými prameny; někteří uctívají krávy, vysokou

zvěř, koně, prasata, opice nebo slony. Někteří sedíce na jednom místě v mlčení se zkříženými nohama, usilují o velikost. Někteří dělají pokání tím, že vdechují kouř nebo oheň, nebo tím, že hledí upřeně do slunce, nebo tím, že konají obřad pěti ohňů, jiní tím, že stojí na jedné noze, nebo se stále vztyčenou rukou, jiní tím, že se plazí po kolenou...“

Masy lidí se věnovaly ceremoniím a obřadům, předepsaných těmi, kteří žili z potravy dodávané věřícími. Buddha je popisuje jako podvodníky, příživníky posvátného slova za úplatek, věštce, zaklínače duchů, stále hladovějící po mamonu. Naopak měl Buddha vřelý obdiv k prorokům a pravým lékařům duše, pravým bráhmánům, kteří mohli říci – nemám žádné stříbro a zlato. Bráhma, který nashromáždil stříbro a zlato ztratil okultní síly i vážnost věřících a nemohl proto již říci chromému: „Vstaň a chod!“ Bráhmáni přestali léčit nemocné zasvěcováním do duchovního života, ale vypínali se nad věřící, činíce si nároky na to, že požívají důvěry bohů, a oslovovali potřebné: „Synu učiň oběť bohům a mě zaplať, a tvůj hřích ti bude odpuštěn.“

Buddha intenzivně cítil vady tohoto věku, kdy stará víra byla podkopána a teologické smyšlenky a intelektuální spletnice vyvstávaly jako snové fantomy. Lidské duše byly plné neklidu a bezútešného nesouladu, a proto se rozhlížely po nové nauce.

Buddha pozvedl svůj klidný hlas na protest proti všem pověrám a vykořisťování chudých bráhmánů. Vyzýval své žáky, aby si přestali pohrávat s pověřivými hloupostmi, a aby se zajímali o skutečné spirituální zákony světa. Popíral božství bohů, a tím podkopával autoritu Véd.

Je nepochybné, že Buddha pouze urychlil říční se události doby. Stal se ohniskem ducha doby a vyslovil zatím mlhavé a nesystematické cítění myslících lidí. Buddha je zajedno s moderními vědci, kteří jsou toho názoru, že se nesmí zavádět idea o nadpřirozeném zásahu do logické interpretace přírodních jevů. Buddha tak pevně ovládal souvislost věcí, když nestrpěl zázračné zásahy do kosmického řádu, nebo magické narušování mentálního života. Buddha neosvobozuje lidi, nýbrž je učí, jak se mají osvobodit sami, jak to dokázal on sám. Jeho metodou je psychologická analýza. Odkládaje stranou metafyzické spekulace, nachází vládu zákona a řádu ve zkušenostním světě. Poznání podle něho se má zaměřit na pole zkušenosti, na ty zákony, které můžeme prozkoumat.

Buddha se narodil kolem roku 567 před n. l. Jeho vlastní jméno je Siddharthah – tj. ten, jehož cíl je naplněn. Jeho rodné jméno je Gautamah. Jeho otec se jmenoval Šuddhódanah a jeho matka Májá. Byl korunním princem malého království Šákjů a byl vychován v hlavním městě Kapilavastu druhou ženou Šuddhódanovou Mahápadžápatí. Je znám rovněž pod dalšími jmény Šákjamunih – tj. mudrc Šákjů, nebo též Tathagatah – ten, který dosáhl pravdy.

Jeho narození je opředeno řadou barvitých legend, které navazují na starou indickou doktrínu, podle které se Bůh vždy inkarnuje v člověka, aby ve velkém ohrožení světa, tento zachránil (je to teorie o avatarech). Podle této teorie byl rovněž Buddha Šákjamuni pouze posledním v nespočetné řadě avatarů, kteří již na tomto světě zasáhli a zachránili v době nejvyššího nebezpečí celé lidstvo. Buddha podle legend byl tedy již před svým

narození bodhisatvou a těšil se ze své blaženosti v nebi – spolu s jinými indickými bohy. Pohnut soucitem k trpícímu lidstvu, vzal na sebe těžké břímě reinkarnace v člověka. Před tím však povolal všechny bohy k sobě a zasvětil je do buddhistického zákona. Představil jim rovněž svého nástupce bodhisatvu Maitreu, jehož čas pro příchod na zemi se podle buddhistů začíná naplňovat. Poté se Gautama poohlédl po vhodné matce, ve které by se zrodil. Vyvolil si Máju, manželku krále Šákjů, malého království na území dnešního Nepálu. Když oznámil své rozhodnutí, celá příroda projevila mnohými příklady svou radost – hejno zpěvavých ptáků se usadilo na střeše královského paláce a všechny stromy rozkvetly (mimo svůj čas).

Dvacátého prvního března bylo za účasti paní Dagmar Havlové a dalších významných osobností slavnostně otevřeno a předáno do užívání

LIONSKÉ MEZINÁRODNÍ EDUKAČNÍ CENTRUM OFTALMOLOGIE V PRAZE

Stalo se součástí Fakultní nemocnice Královské vinohrady a bylo zbudováno na základě uděleného grantu ve výši téměř jednoho milionu dolarů z fondu Sight First Foundation, Lions Club International Foundation, se sídlem v Oak Brook, Illinois, USA. Jedná se o dlouhodobě připravovaný projekt, který do naší republiky umístil prioritní mezinárodní vzdělávací pracoviště pro prevenci vzniku závažných zrakových postižení. Kromě léčby nejmodernějšími špičkovými postupy takových onemocnění jako je šedý a zelený zákal a oční komplikace při diabetu, zde budou školeni specialisté – lékaři i sestry pro celou východní Evropu.

Slavnostním předáním byl čestně pověřen bratr doktor h. c. Bohumil Houser, který se mimořádně zasloužil o rozvoj Lionského hnutí v České republice a stál také u zrodu Lionského klubu v Brně. Tyto kluby se zaměřují zejména na humanitární činnost a sdružují takové členy a zájemce, kteří jsou ochotni sloužit a pomáhat ostatním.

O UNITÁŘSTVÍ

Bratr Čapek jednou řekl, že unitářem se člověk nerodí, ale že se jím stává. Stává se jím různým způsobem, a to jednak na základě vlastních zkušeností získaných studiem, přemýšlením o náboženských otázkách, meditací, a jednak tím, že se stal posluchačem unitářských duchovních promluv a přednášek. Je ovšem řada lidí, kteří mají unitářské přesvědčení, ale vůbec nevědí, že zde české unitářství existuje.

Unitářství najdeme v různých státech, především na západě. Existují určité rozdíly mezi unitáři z USA, Anglie, Kanady, Austrálie a unitáři žijícími v Maďarsku a Rumunsku, kteří patří k nejstarším organizovaným unitářům a zachovávají určité křesťanské rity jako symboly.

Všichni máme něco společného a přece se v něčem lišíme. Jestliže anglické unitářství mělo svého Josepha Priestleyho, americké Ralpha W. Emersona a Theodora Parkera, mělo české unitářství svého Čapka a Hašpla, ale také Charlottu Masarykovou a T. G. Masaryka.

Unitáři věří především v jednoho Boha, i když někteří používají jiná označení, jako Nejvyšší, Nejvyšší Skutečnost, Nejvyšší Moudrost, Nejvyšší Láska, Prozřetelnost, Kosmická Mysl, Absolutno atp. Někteří chápou Boha jako osobního, jiní jako neosobního. Někteří uznávají reinkarnaci, jiní to pokládají za neprokázané, ale zdůrazňují tento život jako součást věčnosti – již nyní a zde máme žít co nejlépe a po vzoru Masarykovu – sub specie aeternitatis – tedy život vedený pod zorným úhlem věčnosti.

Unitářství je náboženství optimistické, v praxi realistické a v meditaci mystické. Tyto vlastnosti spojuje v základních principech:

1. užívání rozumu i v náboženství,
2. v úctě k člověku, přírodě a Bohu,
3. v dodržování tolerance k jiným vyznáním a snášenlivosti jeden k druhému,
4. ve svobodě vyznání a přesvědčení,
5. v tvůrčím uplatnění principu lásky a služby.

Unitářství nemá žádných věroučných dogmat, vychází z Ježíšova křesťanství, ale neuzavírá se pozitivním vlivům buddhismu a jiných světových náboženství a filozofií. Odmítá věčné zatracení člověka v pekle. V tomto smyslu je unitářství ve své podstatě univerzalistické.

Připojujeme dva články z časopisu „Unitarische Blätter“, které přeložila sestra Ratislavová.

Kdo jsme? Němečtí unitáři.

Němečtí unitáři jsou společenstvím lidí, kteří nespojují svoje vlastní vyznání s náboženskou dogmatikou. Jádro myšlenky našeho společenského vzdělávání je v tom, že prameny jednotlivých náboženských pravd leží ukryté v každém z nás. Základ myšlení je formován předně jako hájení svobody osobního pojetí. Proto nemohou unitáři vyznávat žádné závazné víry nebo svaté písmo.

Němečtí unitáři jsou náboženskou společností, kde se zásadně všichni členové mohou podílet na stanovení společných náboženských výpovědí. Tak, jako demokracie schopná života, předpokládá politickou rozhodující schopnost občanů, tak se také opírá unitářské společenství o společné přesvědčení, že každý člověk má schopnost k náboženské stálosti.

Náboženství znamená pro unitáře smysl souvislostí a vytváří smysluplný vlastní život. Odhaluje vždy cestu k ochraně života před rezignací. Tato cesta začíná s náboženským přesvědčením od bezpečí v jednotě všeho bytí, které je společně drženo pohromadě prostřednictvím jak tajemných sil, tak celistvostí.

Náboženství potřebuje ke svému rozvoji láskyplné podněty a vyznání. Unitářské náboženství je proto zároveň jak náboženstvím vlastní odpovědnosti, tak náboženstvím vzájemných moudrostí a porozumění.

Redakce Unitářské listy

[Ze společenství](#)

Wilfried Jürgens:

PADESÁT LET UNITÁŘŮ V DITHMARSCHENU

začátek zemského společenství ve Šlesvicku-Holštýnsku

Dva unitáři, kteří před padesáti léty byli účastni vzniku společnosti německých unitářů - lidí věřících v Boha, v Dithmarschenu s zemským společenstvím Šlesvicka-Holštýnska, ještě žijí a vzpomínají rádi na časy společného rozvoje. Fritz Schenk z Heide a autor tohoto článku Wilfried Jürgens z St. Michaelisdonn, který v tomto roce o svatodušních svátcích bude už čtyřicet pět let působit v náboženském společenství německých unitářů jako úřední představitel.

Třicátého prosince 1951 se konalo v Heide v Dithmarschenu první veřejné vystoupení společnosti věřících v Boha. Toto společenství vznikalo poznenáhlu v průběhu předcházejících let z praktických požadavků rodinných slavností.

Na jaře 1951 bylo překročeno k založení společnosti. Později se ve společnosti věřících doslechli o unitářích. Ernst Sievers z Heide, zakladatel a mluvčí věřících přijel do Kielu k první rozmluvě, kde našel úplný soulad ve smýšlení a chování, v názorech a ve víře.

Třicátého prosince jel zplnomocněný představitel zemského společenství Šlesvicka-Holštýnska, zemský mluvčí dr. Eberhard Achterberg do Heide. Z obou krajů, Jiho- i Severodithmarského přijalo mnoho členů pozvání do dithmarského rodového sálu v „Heide Hof“ a naslouchali slavnostní hudbě a slovům básníků Fritze Kudniga a Hanse Moritzena, kteří oznamovali v této slavné hodině „Božství“.

Odpoledne zahájil Ernst Sievers shromáždění a mohl pozdravit přes sto členů společenství. Sievers přednesl zprávu o vyjednávání s vedoucími unitáři. Dr. Achterberg vysvětlil v krátké přednášce vůli, znalosti i vznik náboženského společenství. Poukázal na původ jména „unitářů“ a zdůraznil přitom třítisícileté nepřetržité trvání myšlenky veškerého sjednocení v rozmanitosti celého života.

Potom proběhla společná diskuse. Jednání bylo jednomyslně uzavřeno. Byl to památný okamžik, když se oba zplnomocněnci Ernst Sievers i dr. Achterberg podepsali pod úmluvu. Všichni to cítili: tímto dnem začala pro obě společenství ve Šlesvicku-Holštýnsku nová epocha. Nyní už půjdou společně

Neúnavně – v obtížných podmínkách, jen několik unitářů mělo tehdy už auto a telefon, podnikali okružní jízdy přes Šlesvicko-Holštýnsko. Na téměř všech vysokých školách, zvláště v Dithmarschenu se pořádaly přednášky o unitářském náboženství. V roce 1954 už existovalo osmnáct unitářských společenství. V roce 1968 obdrželo zemské společenství status veřejnoprávního spolku.

Marie Mildorfová:

ÚVAHA NAD STÁŘÍM

Stříbrný vlas! - A srdce zlaté!

Léta? - Jen chmýří rozevláté.

Život? - Je dále velký dar!

Vrásky? - Jen stíny předešlých let.

Ruce? - Plnily sterá přání.

Ústa? - Tisíce pousmání.

A oči? - Objímají svět.

Přání? - Se vším již smířeny odešly touhy s léty všemi.

Život? - Je dále velký dar. Jak klidné, nebo bouřné moře, přináší radost nebo hoř. Sklízíš v něm to, cos kdysi dal.

Vzpomínky? - Paprsky prchající.

Moudrost? - Nezištně dávající, co vyzískala zkušenost.

**Láska? - Drahocenný plod žití – ač stokrát dána – nechybí ti!
Chystá mír duši pro věčnost!**

Josef Hepp:

BIBLE A JEDEN PASTOR

Čtení bible je i pro mnohého věřícího hodně odtažitou záležitostí. Uvažme jen ten jazyk a ten obrovský časový odstup! Je to tak dávno, kdy se odehrávaly tyhle staro i novozákonní příběhy. Přece dnešní doba je úplně jiná. A při bohoslužbě, kde se čtou úryvky z bible, se dá přemýšlet o tolika jiných věcech! A když už ji bereme do ruky, pak asi ne jako něco praktického. Máme dojem, že duchovno a praktický život je v přímém rozporu.

Bohužel, zvykli jsme si všechno rozdělovat, vést hranice mezi jednotlivými stránkami a rovinami života a nedochází nám, že si takto vytváříme těžko zdolatelné bariéry. Tak například duch a hmota. Zajisté hmotu můžeme osahat, zvážit, změřit, rozložit. U práce s hmotou můžeme využít všech svých smyslů – zraku, čichu, hmatu... Že jsou nedokonalé, nevadí nastoupí citlivější přístroje.

Ale co je duch? A jak se můžeme koukat na energii? Co je to vůbec myšlenka? A jak se promítá myšlenka do našeho života? Přitom nám už Einstein, bělovlasý a rozcuchaný fyzik minulého století předložil fyzikální vzorec, z něhož vyplývá, že hmota je jen určitá forma energie. Možná tady bychom mohli hledat kořeny jeho vize reality i toho budoucího kosmického náboženství.

Pokusy vytvořit obecně přijatelné definice co je to duch, co je Bůh či jak pracuje Prozřetelnost zatím vyznívají přinejmenším úsměvně. Nějaké terminologické sjednocení není ani zdaleka na obzoru. Ale snad by nám mohlo pomoci v postupu vpřed přijmout myšlenku, že vše má jen duchovní, tedy bezrozměrnou podstatu a hmota je něčím pevným pouze pro naše smysly a nástroje, ale jinak že celý vesmírný prostor je pouhou projekcí, podobnou těm, které prožíváme ve svých snech.

Zkusme se vrátit k bibli. Může nám dát i něco jiného než pár poetických příběhů? Určitě ano. Důkazem je onen pastor uvedený v titulku tohoto článku. Jmenuje se Norman Vincent Peale a je Američan. A ten, ne však jako jediný, používá bibli jako zdroj moudrosti pro ryze praktický a současný život. V tomto případě nelze mluvit o nějakém náboženském fantastovi a svíčkových bábách. V podstatě říká totéž, byť jinými slovy, co bychom mohli nalézt i u jiných propagátorů tzv. pozitivního myšlení.

Norman prožil dětství zakřiknutého, ponižovaného a odstrkovaného hochy. Bez sebedůvěry. To se s ním táhlo až na vysokou školu. Veškeré snahy po změně v tomto ohledu selhávaly. Vyrůstal ve skromných podmínkách, ale v hluboce věřící křesťanské rodině na americkém Středozápadě. Neuměl se prosadit. Toho si všiml jeden z jeho učitelů a pokusil se mu pomoci. Nasměroval ho ke studiu bible a pobídl ho, aby hledal i skrytý význam těchto textů.

Norman byl pilný a začal přečtené a pochopené uvádět do života. Nejprve svého, později i svých posluchačů (to, když se stal pastorem a mohl si ověřovat obecnou platnost pravd z biblických textů) a později i svých čtenářů. A stalo se skutečností, že těch knih napsal celou řadu, že vycházejí v mnoha vydáních a jsou překládány i do mnoha jazyků. Píše prostě, výstižně a srozumitelně i pro lidi, z jejichž řad vyšel. U nás od něj vyšla knížka s názvem Síla pozitivního myšlení a pak byla přeložena i Síla pozitivního žití. Asi by se našly ještě další tituly a určitě všechny stojí za přečtení.

Norman se totiž hluboce zajímá o bolesti, potíže a těžkosti lidského bytí. Učí čtenáře, jak dosahovat klidu, i jak zdolávat překážky. Duševní klid a vyrovnanost ovšem nechápe jako útek od života do nějakých sfér, nýbrž jako předpoklad pro správné využití vlastní energie a vlastního potenciálu a možností. Učí pozitivnímu myšlení, které však není bráno jako tvrdý a nevybíravý prostředek k nabytí slávy, bohatství a moci, ale je předkládáno jako praktické použití víry k tomu, aby se člověk naučil zdolávat vše, co ho omezuje a našel cenné tvořivé impulzy. Aby viděl, že v tom úsilí není sám, že mu vždy spěje ku pomoci duchovní podstata světa.

„Věřte si! Důvěřujte svým schopnostem! Bez obyčejné víry ve vlastní síly nemůžete ani dosáhnout úspěchu ani být šťastnými. Se zdravou sebedůvěrou však můžete uspět. Pocit méněcennosti a neschopnosti vám brání v uskutečnění vašich přání, ale sebedůvěra vede k úspěšnému realizování vlastních představ.“

Jasně vyplývá, že pod slovem víra má jinou představu, než na co jsme běžně zvyklí. Věřit sobě a věřit svým plánům i tehdy, když všichni poukazují na jejich nesmyslnost. Víme z historie, že objevitelé nových řešení určitých problémů, měli nejvíce práce asi s prosazením myšlenky vůči věčným skeptikům, nežli kolik si vyžádala vlastní realizace.

„Postoje jsou důležitější než fakta. Žádná skutečnost, které musíme čelit, i kdyby byla sebeobtěžnější a vypadala zdánlivě beznadějně, nemá takový význam, jako váš postoj k ní. To, jak o tom přemýšlíte, může vést k vaší porážce ještě dříve, než se s ní pokusíte něco udělat.“

„Jedním z důvodů, proč vás trápí starosti, je to, že vaše mysl je doslova nasycena myšlenkami plnými obav, plnými porážky, plnými chmur. Postavte se jim na odpor a

poznamenejte si každou pasáž z bible, ve které se mluví o víře, naději, štěstí, blaženosti, o světle. Vtiskněte si je všechny do paměti. Opakujte si je znovu a znovu, dokud tyto tvůrčí myšlenky nezasytí vaše podvědomí. Z podvědomí se vám pak vrátí zpět vše, co jste do něho vložili, tedy optimismus, a ne starosti.“

Obchodníkovi dává citát z bible: „Všecko mohu v Kristu, který mi dává sílu.“ (Z epištoly sv. Pavla k Filipským, IV. 13.) Jinému obyčejnému člověku zdůrazňuje: „Podle vaší víry se vám staň.“ (Matouš, IX. 29.) Jeden z obchodních cestujících, se kterým se Norman potkal, měl ve svém voze kartičky s citáty z bible – např.: „Budete-li mít víru... a nic vám nebude nemožné.“ (Matouš, XVII. 20.) nebo „Je-li Bůh s námi, kdo proti nám?“ (Epištola sv. Pavla k Římanům, VIII. 31.) Ten muž se probíral každou chvíli těmito citáty a ubezpečoval se jimi, že zvládne ne jeden, ale řadu dobrých obchodů.

Zdá se vám to svatokrádežné? Mě rozhodně ne. Je tu velice vtipně využito toho, co jiní přehlížejí. Vždyť Bůh je skutečně stále s námi. Nebo v nás. V naší mysli. Jestliže je všudypřítomný, tak si nemůžeme najednou myslet něco jiného. Domníváte se tedy, že je lepší myslet na hlouposti? Já ne. Nebo se domníváte se, že by to byla skutečně Boží vůle, aby člověk musel vegetovat v nuzných podmínkách, aby měl současně gloriolu svatosti? Ani to si nemyslím, že by mělo nějaké odůvodnění.

Norman zcela jednoznačně svým způsobem předkládá posluchačům a čtenářům fakt, že rozhodující bitevní pole není na území žádného státu, ale přímo v naší mysli. Jedině tam může být ráj a boží království vyplývající z poznání skutečnosti, nebo peklo plynoucí z neznalosti a nepochopení. Znamená to ale předně zapomenout na vyvolenost a výjimečnost Ježíše i proroků a zkoušet používat vlastní mysl novým způsobem.

Samozřejmě, dá to fušku. Chce to také obrovskou trpělivost, ale obdobnou cestou nás vede i Buddha a další myslitelé. Všichni však říkají, že jsme plně zodpovědní za obsahy vlastní mysli (a tedy i karmu, rozvoj či úpadek, zdraví či nemoc) a Norman se staví do dlouhé řady těch, kteří nabízejí klíč ke změně. Záleží na nás, jestli ho přijmeme.

STŘÍPKY PRAVDY

Nenaříkej, že růžový keř má trny, ale raduj se, že trnový keř má růže.

Arabské přísloví

Ateisté, aniž by si toho byli vědomi, zastávají názor, že výbuchem v tiskárně může vzniknout naučný slovník.

Anonym

Je třeba milovat pravdu tak, abychom byli v každém okamžiku připraveni se zříci všeho, co jsme dříve považovali za pravdu, jestliže poznáme pravdu vyšší.

L. N. Tolstoj

Zkušenost není, co člověka potká, ale co člověk udělá s tím, co ho potkalo.

Aldous Huxley
